

Sociale Raad Tilburg

Sociale Raad Tilburg
Spoorlaan 444
5038 CH Tilburg

Gemeente Tilburg
College van burgemeester en wethouders
Tav. wethouder dhr. R. Grashoff
Postbus 90155
5000 LH Tilburg

Tilburg, 15 augustus 2024
Betreft: SRT-advies raadsvoorstel "Basisbanen"
Kenmerk: 24/020

Geachte wethouder Grashoff,

De Sociale Raad Tilburg (SRT) brengt hierbij zijn advies uit over het raadsvoorstel "Basisbanen". Dit SRT-advies is gebaseerd op de 90%-versie van het raadsvoorstel dat wij op 27 juni 2024 hebben ontvangen. De financiële doorrekening en onderbouwing ontbreekt hierin nog evenals eventuele nieuwe regelingen om ervoor te zorgen dat deze werknemers iets meer gaan verdienen.

Algemeen

Basisbanen is een onderwerp dat al langere tijd op de SRT-agenda staat. Eerder hebben we ook met voormalig wethouder A. Lahlah over deze ideeën gesproken. In het SRT-pamflet "Sociale ankers slaan in tijden van zwaar weer" d.d. 18 maart 2022 hebben we opgeroepen snel te starten met de basisbanen. Mooi dat er nu een raadsvoorstel voorgelegd wordt waarin deze basisbanen concreet vorm krijgen en dat de inzet is dit jaar met de uitvoering ervan te starten.

In het voorjaar heeft de SRT al een aantal gesprekken gevoerd over basisbanen, onder andere met wethouder Grashoff, de directeur en de projectmedewerker van de Diamantgroep en uiteraard met de beleidsmedewerker van de gemeente Tilburg. Daarna werd duidelijk dat er nog aanpassingen in het plan voor de basisbanen nodig waren waardoor de planning aangepast moest worden.

Voortschrijdend inzicht heeft gezorgd voor een aantal aanpassingen in het raadsvoorstel. In de huidige versie gaat het over veel meer banen. Mondeling is aan de SRT doorgegeven dat het niet 300 maar 150 banen betreft met de inzet om er meer te realiseren. Er wordt gezocht naar structurele financiering waardoor werkzekerheid en inkomenszekerheid gegarandeerd kunnen worden maar de concrete uitwerking daarvan hebben wij nog niet gezien. Er wordt niet meer gesproken van een pilot maar het is een aanpak die structureel ingeregeld wordt waardoor het duurzame banen worden met baan- en inkomenszekerheid voor de werknemers.

De SRT onderschrijft de uitwerking van dit voortschrijdend inzicht van harte. We hopen op een snelle procedure zodat inwoners van Tilburg ook op korte termijn gebruik kunnen maken van deze mogelijkheden om op hun manier hun bijdrage te kunnen leveren, stabiliteit in hun leven ervaren en weer een toekomstperspectief krijgen.

Basisbanen

Deze basisbanen zijn bedoeld voor mensen die een uitkering hebben van de Participatiewet en die graag willen werken maar om diverse redenen geen betaalde baan kunnen vinden die bij hun kwaliteiten en bij hun mogelijkheden past. Zij komen ook niet in aanmerking voor beschermt werk.

Tilburg hecht grote waarde aan participeren: elke inwoner moet mee kunnen doen en een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving. Betaalde arbeid is daarbij de gewenste vorm om ook zelf een inkomen te verwerven.

Binnen Tilburg zijn er diverse regelingen om mensen te ondersteunen en te begeleiden naar werk. Er is echter een groep die tussen wal en schip valt terwijl deze mensen wel kwaliteiten hebben en graag willen werken. Zij kunnen niet voldoen aan de eisen en structuren van de huidige arbeidsmarkt. Het vreemde is dat er tot nu toe geen regelingen zijn ontworpen met passende ondersteuning en banen voor hen terwijl de Participatiewet wel de opdracht heeft om mensen naar werk te begeleiden. Hoog tijd dus om ruimte te maken voor deze groep mensen zodat zij als volwaardige werknemers aan de slag kunnen. De huidige plannen om basisbanen te creëren en zo met passende middelen ruimte te maken voor personen die wat anders nodig hebben om deel te kunnen nemen aan betaalde arbeid, ondersteunen wij dan ook van harte.

Baanzekerheid: duurzame banen

De eerste voorwaarde voor de SRT is, is dat de betreffende inwoners zekerheid krijgen wat hun werk betreft: baanzekerheid dus.

Velen hebben al aan diverse trajecten deelgenomen en kortlopende banen gehad. Daarbij is de uitkomst op termijn steeds weer dat ze een beroep moeten doen op een uitkering van de Participatiewet. Dit werkt frustrerend en ontmoedigend en doet geen recht aan hun inzet en wens om een baan te hebben. Mensen krijgen zo ook geen stabiele basis in hun leven en kunnen geen toekomstperspectief ontwikkelen. Het betekent al te vaak ook een leven in armoede.

De SRT hecht eraan om te vermelden dat er veel gevraagd wordt van deze personen. Steeds weer gesprekken, weer een kortlopende baan, weer een uitkering en daarna begint de cyclus opnieuw. Het is tijd dat zij zekerheid krijgen en hun inzet en bereidheid om te werken een vast contract en zekerheid oplevert. De inzet van het college om te zorgen dat deze vicieuze cirkel doorbroken wordt, is dan ook van grote betekenis.

De SRT adviseert dringend dat personen die gaan werken via ontwikkel- en basisbanen de garantie hebben dat dit leidt tot een vast dienstverband. Als de ontwikkelbaan leidt tot een basisbaan moet ook dat een vast contract zijn.

Het tweede advies hierbij is dat de gemeente Tilburg en de Diamant-groep deze werknemers wel mogelijkheden blijven aanbieden om zich verder te ontwikkelen maar het is ook van belang om op een gegeven moment te accepteren dat dit de passende baan is en dit de juiste plek is voor iemand. Dit biedt rust en zekerheid aan de werknemers.

Inkomenszekerheid en bestaanszekerheid

In het raadsvoorstel wordt gesproken over het bieden van bestaanszekerheid aan degenen die in ontwikkelbanen en basisbanen aan de slag gaan. En dit is de tweede belangrijke voorwaarde wat de SRT betreft, namelijk het bieden van inkomenszekerheid. Inkomenszekerheid biedt de stabiele basis die we hierboven noemen en geeft weer een toekomstperspectief.

De SRT spreekt van inkomenszekerheid omdat bestaanszekerheid veel meer omvat dan het hebben van een inkomen. Bestaanszekerheid gaat ook over andere zekerheden zoals een dak boven je hoofd, mee kunnen doen, het gaat ook over kansen krijgen, over toegang tot onderwijs, zorg en gezondheid. De SRT adviseert te spreken over inkomenszekerheid als alleen het inkomen bedoeld wordt.

De SRT dringt erop aan dat inkomenszekerheid geborgd wordt.

Armoede bestrijden

We weten dat armoede nog steeds toeneemt. Er zijn diverse inkomensondersteunende regelingen waar inwoners gebruik van kunnen maken. Als werknemers echter afhankelijk blijven van een aanvullende bijstandsuitkering dan levert het hen financieel niets op. En dan blijven ook (financiële) zorgen en onzekerheid een allesoverheersende rol in hun leven spelen en hebben ze tijd nodig om met een minimaal inkomen de eindjes aan elkaar te knopen. De kans is groot dat veel inwoners die via een

ontwikkelbaan of basisbaan aan het werk gaan, niet voldoende uren zullen werken om onafhankelijk van een uitkering te worden. Daarmee blijven zij dus in onzekerheid en in armoede leven.

De gemeenteraad heeft bij de bespreking van de Perspectiefnota op 17 en 20 juni 2024 de motie “Werken moet lonen” aangenomen. Daarin dragen zij het college op de bijverdienpremie als instrument op te nemen voor (bepaalde groepen van) inwoners die vanuit de bijstand naar (deeltijd)arbeid doorstromen.

De SRT adviseert om de armoedeval in beeld te brengen. Wat betekent een inkomen net boven een bijstandsuitkering voor het recht op toeslagen (landelijk) en het recht op inkomensondersteunende maatregelen (lokaal)?

De SRT adviseert om te zorgen dat werknemers met een ontwikkelbaan en/of een basisbaan een inkomen hebben dat meer biedt dan een bijstandsuitkering en zo ook wat zekerheid en rust brengt.

Mensen centraal

Binnen het sociaal domein zijn inwoners het uitgangspunt en moet de zorg en ondersteuning rondom de betreffende persoon georganiseerd worden. Niet het systeem is leidend maar de burger. Binnen de Participatiewet en bij het toeleiden naar werk moet het op dezelfde wijze werken: starten bij de persoon, bekijken wat iemand nodig heeft en regelgeving zo inzetten dat het optimale voor de inwoner bereikt wordt. De centrale vraag moet steeds zijn: wat heeft deze persoon nodig om een betaalde baan te kunnen vinden en te kunnen behouden?

De SRT adviseert om juist bij personen waar geen standaardprocedure toegepast kan worden, te zoeken naar wat wel passend is voor deze persoon: een individueel traject, aangepast aan haar/zijn kwaliteiten en mogelijkheden.

Communicatie en waardering

De wijze waarop over deze banen gecommuniceerd wordt, is van belang. Mensen hebben zich ingezet om werk te vinden en dat is om diverse redenen (nog) niet gelukt. Velen hebben een lang traject achter de rug van gesprekken, korte banen, (weer) een uitkering. Dit vraagt veel van mensen.

De SRT vindt het van belang:

- dat de inzet van deze mensen gezien, benoemd en gewaardeerd wordt.
- dat basisbanen worden gekwalificeerd als volwaardige banen.

De basisbanen zijn waardevol omdat het kansen biedt aan mensen die het optimale doen wat zij kunnen. Ze zijn ook van betekenis voor organisaties en samenleving omdat deze burgers zich zo gezien en gewaardeerd voelen.

De SRT adviseert dan ook om in de communicatie over deze banen de positieve waardering en de mogelijkheden die zij bieden uit te dragen.

Ook in de gesprekken van klantregisseurs en trajectbegeleiders (bijvoorbeeld bij de Diamant-groep, werkgevers, bij bedrijven en organisaties) met degenen die in aanmerking komen of werkzaam zijn in een basisbaan moet het accent liggen op de positieve waardering voor de inzet van de personen, de kansen die er liggen en de volwaardige baan die aangeboden kan worden.

Ontwikkelbanen en basisbanen: duurzame banen

In het raadsvoorstel staat dat het geen pilot is maar een aanpak waarbij basisbanen structureel ingeregeld worden. Alleen dan worden het ook duurzame banen die zekerheid bieden aan werknemers. De combinatie van ontwikkelbanen en basisbanen biedt kansen en ze versterken elkaar. Het is zeer zinvol om in een langlopend traject te onderzoeken en uit te proberen wat bij iemand past. Als de uitkomst daarvan een basisbaan is, dan moet dat geregeld worden. Als een ander soort baan beter past dan is dat de goede keuze.

Als eerder dan de maximale drie jaar duidelijk is dat een basisbaan de meest passende optie is, dan moet dat ook direct geregeld worden. Dit geeft duidelijkheid en zekerheid voor de desbetreffende persoon.

Sommige mensen zullen met minder begeleiding aan het werk kunnen, anderen zullen (veel) meer nodig hebben. De SRT gaat ervan uit dat iedereen kansen krijgt op een basisbaan.

In deze tijd van krapte op de arbeidsmarkt is er behoefte aan meer mensen en meer uren die gewerkt worden. Daardoor biedt deze tijd een uitgelezen kans om het aanbod voor mensen die aangepaste werkomstandigheden en meer begeleiding nodig hebben, te realiseren.

Als SRT leggen wij het accent op het feit dat mensen graag willen werken. Zij willen hun bijdrage leveren en hun eigen inkomen verdienen. Werken biedt contacten met collega's, ontwikkelmogelijkheden, eigenwaarde en een toekomstperspectief. De winst van een betaalde baan is van groot belang voor deze mensen en voor de samenleving. En dat geldt ook in tijden dat het economisch slechter gaat. De SRT vindt de structurele financiële borging van de ontwikkel- en basisbanen van fundamenteel belang.

De SRT adviseert de ontwikkel- en basisbanen zodanig te borgen en te verankeren dat deze ook in andere en soms minder gunstige economische tijden onderdeel blijven van het aanbod aan inwoners.

Praktijkexperiment: vijf basisbanen

De vijf werknemers met een basisbaan reageren zeer positief op het hebben van een baan. Hun reacties geven een concreet beeld van wat een basisbaan kan zijn en vooral wat het betekent voor deze personen. Het zijn mooie verhalen en ervaringen en dat gunnen we meer mensen.

Zij adviseren:

- vooral door te gaan met de basisbanen
- te zorgen voor gevarieerde werkplekken
- te zorgen voor een zorgvuldig proces van screening en matching

De SRT vindt dit waardevolle adviezen en sluit zich hier graag bij aan.

Gemeente Tilburg: financiële borging

Om werknemers baan zekerheid en inkomenszekerheid te kunnen bieden, is de financiële onderbouwing van de basisbanen van essentieel belang. Om continuïteit te kunnen bieden, moeten de financiële middelen structureel ingebed zijn.

Zoals we bij de inleiding hebben aangegeven, schrijft de SRT dit advies op basis van de 90%-versie waarin de financiële onderbouwing nog ontbreekt.

De SRT adviseert dringend om te zorgen voor een structurele financiële inbedding zodat deze aanpak vanaf nu behoort tot het reguliere aanbod van de gemeente.

Maatschappelijk draagvlak en samenwerking

Het bieden van een divers aanbod van banen vraagt om samenwerking met bedrijven en organisaties. Het zou mooi zijn als het bieden van passende banen als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de private en publieke sector gevoeld wordt.

De gemeente Tilburg en de Diamant-groep moeten het gesprek met werkgevers aangaan om zo een breed draagvlak te creëren en vorm te geven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid. Werkgevers kunnen meedenken over passende banen. Door werkzaamheden anders te organiseren, kunnen er soms mogelijkheden ontstaan voor ontwikkel- en basisbanen.

De SRT adviseert om met werkgevers van bedrijven en publieke organisatie in gesprek te gaan en met hen te onderzoeken welke banen zij in hun bedrijf of organisatie kunnen aanbieden.

Diamant-groep: opdracht en rol

De opdracht en de rol van de Diamant-groep verandert door het toevoegen van de basisbanen aan het instrumentarium. Het huidige businessmodel van de Diamant-groep moet behouden blijven maar er is een aanvullende visie en opdracht nodig.

Het begeleiden en ondersteunen van personen behoort tot de expertise van de Diamant-groep. Nu er deze nieuwe opdracht aan toegevoegd wordt, is het van belang om ook deskundigheid op dat terrein te ontwikkelen.

Om een divers aanbod aan de kandidaat-werknemers voor te kunnen leggen, is het nodig om de blik en het werkveld te verbreden. De blik moet nog meer op de stad gericht worden en er moet meer verbinding en samenwerking gezocht worden met bedrijven en organisaties.

Bij dit alles is de visie van de gemeente Tilburg en van de Diamant-groep op de eigen organisatie (de Diamant-groep) van wezenlijk belang. Wat is de positie van de Diamant-groep binnen de arbeidsmarkt: is het enkel een voorziening of is ook een arbeidsmarktinstrument? Is de Diamantgroep een bedrijf dat vooral intern voor banen zorgt of speelt het ook een rol binnen de Tilburgse arbeidsmarkt? Welke verantwoordelijkheden worden bij de Diamant-groep gelegd en wat wordt er van bedrijven en organisaties verwacht? Wat zijn de verschillende rollen die de Diamant-groep heeft?

Een voorziening als de Diamant-groep kost geld. Het is mooi en van belang dat zij door hun werkzaamheden inkomsten hebben en zo een grote bijdrage leveren aan de financiële kosten van het bedrijf. Een aandachtspunt dat wij hier graag nog willen benadrukken is dat de primaire opdracht echter niet is om als bedrijf vooral te zorgen voor inkomsten. De primaire opdracht is mensen ondersteuning en begeleiding te bieden en met hen mee te bewegen als dat nodig is met als doel dat zij een baan, inkomen en een toekomstperspectief hebben. En dat zal en mag geld kosten.

De SRT adviseert om een duidelijke visie op en een heldere opdracht aan de Diamant-groep te formuleren. Aandacht voor de verschillende functies van de Diamant-groep is daarbij van belang.

Evaluëren en monitoren: medezeggenschap werknemers

In het raadsvoorstel wordt gesproken over een tussentijdse evaluatie en een evaluatierapport. De SRT wil graag weten op welke wijze werknemers hierbij betrokken worden.

Wij nemen aan dat het proces en de uitvoering ook gemonitord zullen worden. Het is immers zinvol om op bepaalde momenten de stand van zaken op te maken en bij te sturen waar dat nodig mocht zijn.

Ook hierbij is onze vraag hoe de zeggenschap van de betreffende werknemers geregeld wordt. De ervaringen van de betrokken werknemers zijn immers cruciaal en het inzetten en gebruik maken van ervaringskennis is eigenlijk vanzelfsprekend. Het is wel van belang om dat ook formeel te regelen.

De SRT adviseert om met de vijf personen die nu werkzaam zijn in een basisbaan het gesprek aan te gaan. Het is zinvol om met hen te verkennen hoe hun ervaringen en kennis ingezet kunnen worden in het proces van de verdere ontwikkeling van de basisbanen. Welke bijdrage willen en kunnen zij leveren?

De SRT adviseert de betrokken werknemers een stem van betekenis te geven bij zowel de monitoring als bij de evaluaties als bij de besluiten over proces en uitvoering. Laat hen meepraten en meebeslissen over de ontwikkeling en voortgang van de ontwikkel- en basisbanen.

Tot slot

Als SRT hechten wij veel waarde aan de basisbanen. Wij blijven hierover dan ook graag met u in gesprek.

Mocht u naar aanleiding van dit advies nog vragen hebben, dan horen wij die natuurlijk graag.

Met vriendelijke groet,
namens de Sociale Raad Tilburg,

Dion van den Berg,
Voorzitter Sociale Raad Tilburg